

Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą

Po zakończeniu II wojny światowej zmieniła się sytuacja geopolityczna w całej Europie. Polska pozostała w sowieckiej strefie wpływów. Miało to swoje ważne konsekwencje dla życia Kościoła katolickiego w naszym kraju. Dotyczyło to także Zgromadzenia Salezjańskiego. Jego działalność postrzegana była przez komunistyczne władze PRL jako szczególnie niebezpieczna ze względu na realizowany przez salezjanów charyzmat pracy z dziećmi i młodzieżą. Represyjna polityka władz PRL przejawiała się przede wszystkim w uniemożliwianiu salezjanom tej pracy. Zamykano i przejmowano w sposób bezprawny ośrodki salezjańskie o charakterze wychowawczo-oświatowym.

W tym czasie, w powstającej ze zgliszczy wojennych Polsce, jedynym salezjańskim ośrodkiem formacyjnym było Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie. Przetrwało ono pomyślnie czas okupacji i w miarę możliwości podtrzymywało proces formacji młodych salezjanów. W trudnym, wojennym czasie, miały tu miejsce nawet święcenia kapłańskie. Po wojnie do krakowskiego seminarium powracali ci spośród kleryków, których los skazał na wojenną poniewierkę lub męki życia w obozach koncentracyjnych. Chcieli oni kontynuować naukę i formację do kapłaństwa.

Na krakowskiej „Łosiówce” funkcjonowały dwa studentaty: filozoficzny i teologiczny. Studiowali

18 maja 1958 r. ordynariusz wrocławski bp Antoni Pawłowski udzielił w łądzkiej świątyni święceń kapłańskich pierwszym diakonom wykształconym w Wyższym Seminarium Duchownym w Łądzie. W dniu następnym neoprezbiterzy odprawili mszę świętą prymicyjną z udziałem seminaryjnej wspólnoty i gości, co dokumentuje zamieszczona obok fotografia.

w nich klerycy zarówno z prowincji pw. św. Jacka, jak i z prowincji pw. św. Stanisława Kostki. Teologowie na ostatnich kursach wpisywani byli na listę studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, dzięki czemu mogli obronić swoje prace magisterskie na funkcjonującym tam jeszcze wówczas Wydziale Teologicznym. Wielu spośród młodych salezjanów skorzystało z tej możliwości. Również w Krakowie odbywali wówczas swój nowicjat kandydaci do Zgromadzenia Salezjańskiego. W sierpniu 1946 r. nowicjat został przeniesiony do Kopca koło Częstochowy.

Duża liczba powołań, nowy kształt granic Polski po wojnie, brak odpowiednich warunków lokalowych oraz problemy finansowe związane z utrzymaniem i kształceniem kleryków sprawiły, że przełożeni prowincji południowej rozważali w roku 1947 utworzenie własnych domów formacyjnych. Do pomysłu tego nieprzychylnie odniósł się ówczesny radca generalny ks. Piotr Tirone. Jednakże fakt bezprawnego przejmowania przez władze PRL dóbr kościelnych sprawił, że zaistniała potrzeba ochrony prawa własności dzieła w Kutnie-Woźniakowie, gdzie władze zlikwidowały – prowadzone przez salezjanów – szkołę tkacką i dom dziecka. Jedną z możliwości wyjścia z trudnej sytuacji było utworzenie w tym miejscu Wyższego Seminarium Duchownego. Dlatego też od 1949 r. rozpoczął tam swoje funkcjonowanie studentat filozoficzny. Studiował w nim tylko jeden rocznik seminarzystów, gdyż na krakowskiej „Łosiówce” pozostali nadal słuchacze drugiego kursu. Naukę w Kutnie rozpoczęło aż 52 kleryków, w roku następnym ich liczba wzrosła do 80-ciu.

Utworzenie Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie

Gdy w początkach lipca 1952 r. zlikwidowano w Polsce ogółem 46 niższych seminariów duchownych, znalazło się wśród nich także to, które prowadzone było przez salezjanów w Łądzie. Fakt ten stał się bezpośrednią przyczyną utworzenia Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą (WSD TS). Dekret erekcyjny wydany został w dniu 4 lipca 1952 r. przez ówczesnego inspektora prowincji salezjańskiej pw. św. Stanisława Kostki, ks. Stanisława Rokitę. Dzięki tej decyzji udało się uratować obiekty klasztorne oraz kościoły przed przejęciem ich przez władze świeckie. Początkowo WSD TS w Łądzie otrzymało status filii studentatu filozoficznego w Kutnie-Woźniakowie. We wrześniu 1952 r. klerycy, którzy przybyli na pierwszy rok studiów po ukończonym nowicjacie, rozpoczęli regularne zajęcia seminaryjne. W tym czasie, oprócz niesprzyjającej polityki władz państwowych, występowały również

Ks. biskup Antoni Pawłowski podczas ceremonii święceń kapłańskich 18 maja 1958 r., asystuje ks. inspektor Stanisław Rokita (w kapie).

Pierwsi neoprezbiterzy Wyższego Seminarium Duchownego w Łądy z przełożonymi.
Siedzą od lewej księża:
 Władysław Słowakiewicz, Zdzisław Pucek, Kazimierz Cichecki, Franciszek Wypler, Feliks Żołądowski – proboszcz, Józef Strus – rektor, Henryk Czepułkowski – administrator, Jacek Kochański, Henryk Jacenciuł, Edward Bielawski, Bernard Duszyński.
W drugim rzędzie
 stoją od lewej księża:
 Tadeusz Rusiniak, Jerzy Łaszewski, Roman Rak, Janusz Tomasiak, Izydor Parzyjągła, Lucjan Gieros, Marian Żuk, Leonard Rynkun, Jan Lewiński, Franciszek Węgiel, Jerzy Barganowski, Jan Styrna.
W trzecim rzędzie
 stoją od lewej księża:
 Michał Kłoda, Ludwik Nowak, Jan Majewski, Stanisław Smuniewski, Ryszard Ptański, Waclaw Bobel, Stanisław Odziemczyk, Józef Sianko, Antoni Walder, Mikołaj Staszko, Henryk Kulaszewicz.

Ks. bp Franciszek Korszyński, sufragan włocławski, podczas ceremonii udzielania tonzury alumnom WSD w Łądzie w dniu 12 lipca 1959 r.

Asystują: ks. inspektor Józef Strus (w kapie) i ks. Kazimierz Cichecki.

Diakoni WSD w Łądzie wyświęceni przez ks. biskupa Antoniego Pawłowskiego w 1959 r.

Obok ks. biskupa siedzą: ks. Józef Strus – inspektor, ks. kan. Lambert Śliński – proboszcz parafii w Zagórowie; za ks. biskupem stoi ks. Antoni Kołodziejczak – rektor.

przeszkody natury organizacyjnej. Należało bowiem przygotować w odpowiedni sposób obiekt, aby służył on formacji seminaryjnej w pełni. Systematycznie tworzono też bibliotekę służącą celom naukowym. Przede wszystkim jednak trzeba było zatroszczyć się o kadrę formacyjną oraz wykładowców, co stanowiło wówczas poważne wyzwanie. Z czasem jednak przeszkody te udało się pokonać.

Pierwszym przełożonym Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie został ks. Henryk Czeputkowski, który wcześniej był dyrektorem Salezjańskiej Szkoły Graficznej w Warszawie. Odpowiedzialnym za organizację studiów mianowano ks. Romana Skrzelowskiego, którego w następnym roku zastąpił ks. Mieczysław Rodak. Katechetą, czyli ojcem duchownym kleryków, został ks. Stanisław Wilkosz, a spowiednikiem ks. Paweł Golla. Dwaj klerycy-asystenci prowadzili zajęcia językowe i orkiestrę.

Okres studentatu teologicznego

W dniach od 30 czerwca do 6 lipca 1954 r. władze państwowe w sposób brutalny zlikwidowały w Różanymstoku Niższe Seminarium Duchowne, prowadzone przez salezjanów dla Administracji Apostolskiej w Białymstoku i diecezji łomżyńskiej. Księży

i kleryków funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa przewieźli pod eskortą do Łądu. W zaistniałej sytuacji, na posiedzeniu Rady Inspektorialnej, w czerwcu 1954 r. podjęto decyzję o utworzeniu w Łądzie studentatu teologicznego. Po raz kolejny na przestrzeni zaledwie kilku lat podjęto trud organizacji nowego rodzaju studiów o odmiennym charakterze. Przełożonym domu zakonnego i zarazem rektorem studentatu teologicznego został wówczas ks. Józef Strus, który dotąd był dyrektorem studentatu filozoficznego w Kutnie-Woźniakowie. Alumnów z drugiego roku filozofii w Łądzie skierowano na praktykę duszpastersko-pedagogiczną, tzw. asystencję. Na ich miejsce przybyli klerycy po odbytej asystencji, aby od października 1954 r. rozpocząć studia. Pierwszy rocznik studentów teologii liczył 30 alumnów. Aż 27 spośród teologów rozpoczynających studia w 1954 r. otrzymało po czterech latach święcenia kapłańskie. Część z nich przyjęła święcenia w pobliskim Zagórowie 22 grudnia 1957 r. – na prośbę biskupa ordynariusza, który widział w tym formę działania na rzecz powołań w diecezji – a część w łódzkim kościele, w dniu 18 maja 1958 r. Były to pierwsze święcenia kapłańskie absolwentów Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie nad Wartą.

Od roku 1958, nieprzerwanie do dziś, w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie odbywają się uroczystości związane z przyjęciem przez młodych salezjanów święceń prezbiteratu. Łącznie święcenia te przyjęło 620 alumnów salezjańskich. Kilkunastu z nich przyjęło święcenia poza Łądem. Z okazji Roku Świętego (1975) diakoni salezjańscy z seminarium w Łądzie przyjęli święcenia kapłańskie w Watykanie z rąk papieża Pawła VI w dniu 29 czerwca 1975 r.

Funkcjonowanie Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie w czasach PRL-u

WSD TS w Łądzie, podobnie jak wiele innych seminariów w Polsce, nie uniknęło represji ze strony władz państwowych PRL. We wrześniu 1956 r. zdecydowanej większości alumnów przystano karty mobilizacyjne w celu wcielenia ich do zasadniczej służby wojskowej. Jednakże wydarzenia z października 1956 r. i dojście do władzy w PZPR Władysława Gomułki sprawiły, że alumni z Łądu otrzymali odroczenie służby wojskowej. Później ta forma represji, stosowana wobec większości seminariów duchownych w Polsce, nie dotknęła znacząco seminarium w Łądzie. Ogółem w latach 1961-1972 służbę czynną w Ludowym Wojsku Polskim odbyło 32 salezjańskich kleryków i koadiutorów.

Władze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie ustały w podejmowaniu działań utrudniających działalność seminariów duchownych w Polsce. Premier ówczesnego rządu, Józef Cyrankiewicz, w dniu

12 października 1959 r. wystosował do Episkopatu Polski list w sprawie wprowadzenia nadzoru Państwa nad seminariami duchownymi. Premier Cyrankiewicz „komunikował” w liście, że: *Ministerstwo Oświaty i Urząd do spraw Wyznań sprawować będą odtąd nadzór nad wyższymi i niższymi diecezjalnymi i zakonnymi seminariami duchownymi w zakresie uprawnień wynikających z powołanej ustawy z dnia 11 marca 1932 r.* Nie pomogły protesty i sprostowania przedstawione w imieniu Episkopatu Polski przez ks. bpa Zygmunta Choromańskiego. Podobnie jak wiele innych seminariów w Polsce, także seminarium łódzkie doświadczyło tego typu form represji. W latach 1960-1964 przedstawiciele Urzędu ds. Wyznań, Kuratorium Oświaty, Wydziału Finansowego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu kilkakrotnie „wizytowali” łódzkie seminarium. Wywierano naciski na przełożonych seminarium, żądając od nich informacji nt. programu kształcenia i danych osobowych. Jednak ówczesny rektor, ks. Antoni Kołodziejczak w sposób zdecydowany odmawiał udzielania informacji, które uznał za zbędne dla komisji. Kierował się przy tym wytycznymi Episkopatu Polski z 17 listopada 1960 r., które określały zasady postępowania przełożonych seminariów duchownych w związku z zarządzeniem premiera Cyrankiewicza. Ostatecznie wizytacje te ustały z powodu ratyfikowania przez Polskę dnia 17 listopada 1974 r. *Konwencji w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty*, którą podpisano 16 grudnia 1965 r. w Paryżu. Na tej podstawie Episkopat Polski uznał, że przeprowadzane przez organa władzy PRL wizytacje są w myśl tej konwencji nielegalne. Stąd też, gdy 11 lutego 1965 r. do Łądu przybyła kolejna wizytacja złożona z przedstawicieli Kuratorium Oświaty i Urzędu ds. Wyznań, ks. dyrektor Antoni Ko-

łodziejczak nie zezwolił na przeprowadzenie jakichkolwiek czynności wizytacyjnych.

Materiały zgromadzone w Instytucie Pamięci Narodowej poświadczają ciągłą inwigilację wspólnoty seminaryjnej przez agentów i tajnych współpracowników służby bezpieczeństwa PRL. Konsekwencją ich działalności było m.in. najście seminarium przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i przedstawicieli prokuratury połączone ze szczegółową rewizją (2 czerwca i 10 lipca 1960). Incydent ten był związany z działalnością katechetyczną i powołaniową ks. Józefa Króla, który mieszkał w Łądzie w latach 1958-1960. Kierowany przez niego zespół przygotowywał

Klerycka orkiestra dęta kontynuuje tradycję obecności muzyki w łódzkich murach. Utwory w jej wykonaniu towarzyszą seminaryjnym i parafialnym uroczystościom. Muzykujący salezjanie z Łądu są szeroko znani i często byli zapraszani na uroczystości w różnych miejscach Polski. Fotografia prezentuje orkiestrę Wyższego Seminarium Duchownego z jego ówczesnym rektorem ks. Kazimierzem Cicheckim.

Ks. Stanisław Kosiński (1923-1991), historyk Kościoła, zasłużony badacz życia i działalności pasterskiej Sługi Bożego prymasa Polski kard. Augusta Hłonda. Związał swoje życie i naukową pasję z Wyższym Seminarium Duchownym w Łądzie, gdzie mieszkał i przez wiele lat wykładał historię Kościoła oraz patrologię, był również spowiednikiem seminaryjnej wspólnoty.

W dniach 3-4 kwietnia 1978 r. Wyższe Seminarium Duchowne w Łądzie świętowało jubileusz 25-lecia swego istnienia. Uroczystościom towarzyszyła okolicznościowa wystawa na krążgankach klasztoru, prezentująca najważniejsze wydarzenia i osoby z mijającego ćwierćwiecza działalności WSD w Łądzie. Twórcą ekspozycji był ks. Stanisław Kosiński. W przygotowaniu plansz pomagali mu stojący z nim na zdjęciu klerycy, od lewej: Walerian Świącicki, Jan Jermak, Stanisław Hajkowski.

materiały i pomoce katechetyczne, które drukował na powielaczu kl. Tadeusz Piaskowski. W wyniku rewizji powielacz i materiały katechetyczne zostały zarekwirowane, a obaj salezianie, oskarżeni o nielegalne kolportowanie materiałów bez państwowej cenzury, trafili na kilka miesięcy do aresztu śledczego. Ks. Józef Król wyrokiem sądu został skazany na dwa lata pozbawienia wolności. Po kilku miesiącach przebywania w poznańskim więzieniu kara została zawieszona, a ks. Król zwolniony. Po tych wydarzeniach próby oddziaływania na środowisko seminaryjne nie ustawały. Szczęśliwie w późniejszych dziejach seminarium nie było poważniejszych represji ze strony ówczesnych władz.

Połączone studentaty, podział seminarium, zjednoczenie salezjańskich seminariów w Polsce

Charakter studentatu w Łądzie na przestrzeni ostatnich 40-u lat się przeobrażał. Do roku 1972 alumni studiowali tu wyłącznie teologię. W 1972 r. przeniesiono do Łądu studentat filozoficzny z Czerwińska. Wspólny dom seminaryjny dla filozofii i teologii funkcjonował do roku 1980. W grudniu 1979 r. z dwóch istniejących dotąd polskich inspektorii salezjańskich, wyłoniono kolejne dwie. Seminarium w Łądzie położone było odtąd na terenie nowo powstałej inspektorii pw. św. Wojciecha z siedzibą w Pile. W tym czasie liczba powołań stale wzrastała zarówno w inspektorii pw. św. Stanisława Kostki (tzw. warszawskiej), jak i w inspektorii pw. św. Wojciecha (tzw. pilskiej). Dlatego w 1980 r. postanowiono przenieść studentat filozoficzny, wspólny dla obu prowincji zakonnych, do Kutna-Woźniakowa. W Łądzie pozostał studentat teologiczny, w którym kształcili się klerycy również z dwóch prowincji. Taki stan funkcjonowania wspólnego seminarium salezjańskich prowincji północnej Polski utrzymywał się do roku 1996. Wtedy to, decyzją ks. inspektora Zbigniewa Malinowskiego, dla alumnow z prowincji św. Stanisława Kostki utworzono seminarium w Łodzi, dokąd przeniesiono kleryków z prowincji warszawskiej studiujących dotąd teologię w Łądzie. Alumni z terenu prowincji pilskiej odbywali

W ramach jubileuszowych uroczystości wspólnota WSD w Łądzie odbyła pielgrzymkę na Jasną Górę, gdzie przed cudownym obrazem Matki Bożej zostało złożone dziękczynne wotum z dedykacją: *Niepokalanej Wspomożycielce Jasnogórskiej Królowej Polski wdzięczni za 25 lat opieki Przełożeni, Profesorowie, Alumni Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie.*

Od początku salezjańskiej obecności w Łądzie przestronna i jasna Sala Opacka służyła jako miejsce studium i wykładów. Fotografie z 1964 r. i 2003 r. dokumentują jej wygląd jako głównej sali wykładowej seminarium. Obecnie, gdy studia kleryckie przeniesiono do nowego gmachu, jej zabytkowe wnętrze służy jako aula seminarium i czytelnia seminaryjnej biblioteki.

od tego momentu studia filozoficzne i teologiczne w Łądzie.

W 2002 r. Wyższe Seminarium Duchowne w Łądzie świętowało jubileusz 50-lecia swego istnienia. Główna uroczystość z tej okazji miała miejsce 29 września 2002 r. i była połączona z inauguracją nowego roku akademickiego. Uroczystość zaszczylił swą obecnością Generał Towarzystwa Salezjańskiego ks. Pascual Chavez Villanueva. Z okazji jubileuszu została wydana Księga Jubileuszowa: *50 lat Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą 1952-2002*, Łą 2002. Przedstawiono w niej historię, personel, osiągnięcia i wieloaspektową działalność WSD w Łądzie na przestrzeni 50-ciu lat jego istnienia.

Tendencje spadkowe w liczbie powołań, jakie zaistniały na przełomie XX i XXI w., skłoniły salezjanów do podjęcia inicjatywy, mającej na celu połączenie poszczególnych studentatów z wszystkich czterech prowincji salezjańskich w Polsce. Ostatecznie, decydują konsulty inspektorów polskich prowincji, od roku 2008 w Łądzie przeżywają swoją formację duchową i intelektualną salezjańscy alumni studiujący filozofię. Seminarium w Krakowie jest miejscem studiów i formacji studentów teologii.

Rektorzy WSD TS w Łądzie

Osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie seminarium oraz całość formacji jest dyrektor wspólnoty zakonnej. W tradycji salezjańskiej funkcja dyrektora łączona jest zazwyczaj z obowiązkami rektora seminarium. W dotychczasowej historii łądzkiego seminarium było ich łącznie dwunastu: ks. Henryk Czepułkowski (1952-1954), ks. Józef Strus (1954-1959), ks. Antoni Kołodziejczak (1959-1965), ks. Kazimierz Cichecki (1965-1968), ks. dr Stanisław Styrna (1968-1976), ks. dr Jan Chmiel (1976-1979), ks. Władysław Kotyżko (1979-1985), ks. Stanisław Skopiak (1985-1986), ks. Stanisław Jankowski (1986-1995), ks. dr hab. Zbigniew Łepko (1995-2001), ks. dr Marek Chmielewski (2001-2004), ks. dr Zenon Klawikowski (2004-2010). Obecnie (2011) dyrektorem wspólnoty zakonnej i zarazem rektorem WSD TS w Łądzie jest ks. dr Ryszard Sadowski.

W latach 60. XX w. podczas rekreacji największą popularnością cieszyła się piłka siatkowa.

Fotografia z 1964 r. prezentuje na boisku dwa seminaryjne zespoły, od lewej stoją klerycy:

Kazimierz Stolarek, Jan Granatowski, Bogumił Chruściel, koad. Józef Cetera, Benedykt Andrzejuk, Henryk Szydlik, Stanisław Koronkiewicz, Marian Jutkiewicz, Tadeusz Żebrowski, Telesfor Krajewski, Wojciech Blicharz, Ludwik Kaliński, Jan Szmurło.

Pierwsi wykładowcy

W sposób bezpośredni za formację intelektualną alumnów odpowiedzialni są wykładowcy. Na przestrzeni prawie sześćdziesięcioletnich dziejów WSD TS w Łądzie zajęcia dydaktyczne z poszczególnych dyscyplin prowadziło około 200 wykładowców. W tej liczbie zdecydowaną większość stanowią salezjanie. Choć nie sposób w tym miejscu wymienić wszystkich, to jednak warto wspomnieć przynajmniej część z nich.

U początków działalności seminarium odczuwalny był brak kadry wykładowczej. Trud organizacji studiów i realizowania programu nauczania spoczął przede wszystkim na tych współbraciach, którzy zamieszkiwali w Łądzie.

Zajęcia prowadzili wówczas między innymi: ks. mgr Henryk Czeputkowski – rektor seminarium, wykładowca historii Kościoła, historii sztuki kościelnej, katolickiej nauki społecznej i patrologii (1952-1954),

ks. Roman Skrzelowski – nauczyciel matematyki (1952-1953), ks. mgr Idzi Ogierman-Mański – prowadzący zajęcia z Pisma świętego, muzyki kościelnej oraz lektorat języka greckiego i hebrajskiego (1954-1955), ks. Leon Kotłowski – prowadził lektorat języka łacińskiego (1953-1954), ks. Mieczysław Rodak – wykładowca filozofii (1953-1954), ks. Jan Bieńkowski – wykładowca filozofii (1953-1954, 1956-1957), ks. mgr Feliks Cieplik – wykładowca historii Kościoła, katechetyki i liturgiki (1952-1960), ks. mgr Józef Strus – rektor seminarium, wykładowca teologii dogmatycznej i teologii pastoralnej (1954-1959), ks. mgr Kazimierz Cichecki – wykładowca apologetyki, ceremonii liturgicznych, teologii dogmatycznej i śpiewu kościelnego (1957-1968, 1980-1981), ks. mgr Marian Błoński – wykładowca katechetyki (1959-1960), ks. Paweł Golla – spowiednik, prowadził lektorat z języka włoskiego, zajęcia z teologii ascetycznej i mistycznej (1959-1960), ks. Józef Gregorkiewicz – wykładał homiletykę, teologię ascetyczną (1960-1962), ks. mgr Antoni Kołodziejczak – rektor seminarium, wykładowca historii Kościoła, języka łacińskiego i teologii pastoralnej (1959-1965), ks. mgr Wacław Nowaczyk – wykładowca historii Kościoła, katechetyki (1962-1964), ks. mgr Apoloniusz Domański – wykładał teologię moralną, prowadził seminarium naukowe i lektorat z języka łacińskiego (1965-2002).

Rozwój kadry salezjańskich wykładowców

Wielu salezjanów, którzy ukończyli WSD TS w Łądzie, podjęło kolejne studia na różnych uczelniach w kraju

Sprawność drużyny piłki nożnej WSD w Łądzie mogli poznać alumni innych salezjańskich seminariów podczas turnieju zorganizowanego w 1998 r. w słowackim studentacie filozoficznym w Żilinie.

Oprócz gospodarzy w turniejowe szranki stanęły drużyny salezjańskich seminariów z Krakowa, Łądu i Łodzi.

Opiekunem łądzkiego zespołu (w zielonych strojach) był ks. prof. Henryk Stawniak – stoi pierwszy z lewej.

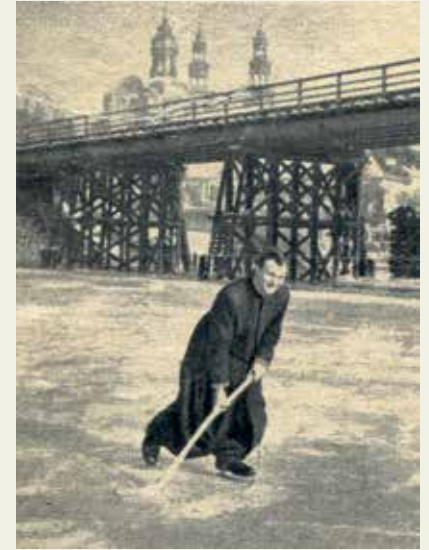

i zagranicą. Poszerzali przez to swoje kompetencje, aby coraz lepiej realizować w swoim życiu postępowanie w duchu charyzmatu swojego Założyciela. W ten sposób pozostają wierni myśli ks. Jana Bosko, skierowanej do młodych: *Dla was studiuje, dla was pracuję, dla was gotów jestem poświęcić życie*. W latach 60., a szczególnie w latach 70. i 80. XX w., wielu salezjanów z obu inspektorii północnych uzyskało tytuły magistra, kilkudziesięciu zrobiło doktorat, kilkunastu uzyskało habilitacje. Pozwoliło to przede wszystkim na wyłonienie spośród salezjanów własnej kadry wykładowców, a także na znaczne podniesienie poziomu nauczania w seminarium.

Wśród wykładowców-salezjanów łódzkiego seminarium odnaleźć można wiele znaczących nazwisk zarówno w Zgromadzeniu Salezjańskim, jak i w świecie nauki. Są to między innymi: ks. mgr Stanisław Kosiński (†1991) – wykładowca historii Kościoła, historii Zgromadzenia Salezjańskiego, homiletyki, języka francuskiego i łacińskiego oraz patrologii (1970-1991); ks. dr Jan Chmiel (†2007) – wykładowca prawa kanonicznego (1970-1997); ks. prof. dr hab. Roman Murawski – wykładowca katechetyki, prowadzący seminarium naukowe (1971-2000); ks. mgr Ignacy Chodźko – wykładowca homiletyki, teologii ascetycznej i teologii życia wewnętrznego, ks. mgr Stanisław Szmidt – wykładowca języka łacińskiego, greckiego i niemieckiego (1972-1979); ks. dr Henryk Brunka (†2004) – wykładowca filozofii religii i teologii fundamentalnej (1972-1990); ks. mgr Józef Belniak – wykładowca pedagogiki, psychologii pastoralnej i liturgiki (1972-1980); ks. mgr Stanisław Bogdański – wykładowca historii filozofii i metafizyki (1972-1980); ks. dr Ryszard Ukleja (†2009) – wykładowca teologii dogmatycznej (1972-1980); ks. dr Ludwik Kaliński – wykładowca prawa kanonicznego (1973-1987); ks. prof. dr hab. Marian Lewko (†2002) – prowadził konwersatorium z języka polskiego (1973-1974); ks. dr Ludwik Nowak (†1992) – wykładowca logiki, metodologii nauk i teorii poznania (1974-1980); ks. prof.

dr hab. Marian Graczyk – wykładowca teologii moralnej, propedeutyki teologii, promotor prac magisterskich i doktorskich na Akademii Teologii Katolickiej (obecnie UKSW) w Warszawie (1975-1982, 1991-2002); ks. dr Andrzej Strus (†2005) – wykładowca Pisma świętego (1976-1986); ks. lic. Aleksander Janeczek – wykładowca teologii dogmatycznej (1977-1983); ks. lic. Wojciech Blicharz (†2006) – wykładowca katechetyki i fonetyki pastoralnej (1977-1983); ks. prof. dr hab. Jan Gliściński (†1998) – wykładowca patrologii, nauczyciel języka łacińskiego i włoskiego, promotor prac magisterskich i doktorskich na ATK w Warszawie (1978-1997); ks. mgr Władysław Kotyszko – rektor seminarium, wykładowca (1974-1992); ks. prof. dr hab. Marian Ciszewski – wykładowca historii filozofii (1975-1980, 1996-2002); ks. mgr Bolesław Leciej – wykładowca historii filozofii i teodycei (1977-1983, 1996-2002); ks. dr Stanisław Jankowski – rektor seminarium, wykładowca Pisma Świętego, nauczyciel

Skute lodem rozlewiska Warty pozostają we wspomnieniach łódzkich alumnów jako miejsce rekreacyjnych przechadzek i hokejowych zmagania, co dokumentują fotografie z 1960 i 1976 r.

Rekreacyjna polana w ogrodzie jest dziś częstym miejscem wypoczynku seminaryjnej wspólnoty. Pogodnym wieczorem przy ognisku zawsze towarzyszą śpiew i dobry humor. Na fotografii wykonanej we wrześniu 2010 r. widnieją od lewej: ks. Jacek Żurawski, Andrzej Waś, Patryk Szostkowski, Paweł Bróż, Łukasz Torbicki, Paweł Figura, Michał Świder.

Do tradycji Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie należy coroczny rytuał wyboru władz klerycznych – dziekana i wicedziekanów. Ceremonia wyboru i przekazania władzy ma zawsze humorystyczny charakter, wpisując się w radosny klimat salezjańskiej wspólnoty i seminaryjnej atmosfery. Fotografie przypominają wybory z roku 1976 – władzę przekazują diak. Henryk Skorowski i diak. Tadeusz Kierbedź (z kluczami) oraz pracę komisji skrutatorów podczas wyborów w 1986 r., od lewej stoją klerycy: Zdzisław Lepper, Lech Idźkowski, Łukasz Woźniak.

języka greckiego, prowadzący seminarium naukowe (1980-2002); ks. mgr Kazimierz Kurek – lekarz medycyny, wykładowca medycyny pastoralnej (1979-1984); ks. lic. Stanisław Skopiak – rektor seminarium, wykładowca teologii moralnej, liturgiki, dyrygent chóru, prowadzący lektorat z języka włoskiego (1974-1982, 1985-1986, 1992-1993); ks. dr Maciej Szczepankiewicz – wykładowca muzyki kościelnej i dyrygent chóru (1981-1996); ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk – wykładowca historii Kościoła, promotor prac magisterskich i doktorskich (1980-1981, 1984-2002); ks. prof. dr hab. Adam Durak (†2005) – wykładowca liturgiki, języka włoskiego, promotor prac magisterskich i doktorskich (1982-2002); ks. prof. dr hab. Henryk Skorowski – wykładowca teologii moralnej, prowadzący seminarium naukowe, promotor prac magisterskich i doktorskich na ATK (UKSW) w Warszawie, ks. mgr Jerzy Worek – wykładowca medycyny pastoralnej i psychologii (1983-1989, 1991-1998); ks. mgr Leszek Smagliński – wykładowca historii sztuki kościelnej i konserwacji zabytków (1984-1992); ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak – wykładowca prawa kanonicznego (1987-2002); ks. dr Zenon Klawikowski – wykładowca teologii życia wewnętrznego (1989-2002); ks. dr Zenon Hnateczak – wykładowca teologii moralnej (1991-2002); ks. mgr Sławomir Niemczewski – wykładowca liturgiki (1991-2002); ks. dr Janusz Nowiński – wykładowca historii sztuki sakralnej i konserwacji zabytków (1992-2002);

ks. prof. dr hab. Tadeusz Kołosowski – wykładowca patrologii, prowadzący lektoraty z języka łacińskiego i greckiego oraz seminaria magisterskie (1993-2002); ks. dr Janusz Sikora – wykładowca teologii dogmatycznej (1993-2002); ks. prof. dr hab. Zbigniew Łepko – rektor seminarium, wykładowca antropologii filozoficznej, filozofii przyrody, teorii poznania, wstępu do filozofii, filozofii współczesnej, prowadzący proseminarium (1995-2002); ks. dr Krzysztof Niegowski – dyrygent chóru, wykładowca muzyki kościelnej i fonetyki (1995-2002); ks. dr Marek Chmielewski – rektor seminarium, wykładowca teologii dogmatycznej, zagadnień salezjańskich, prowadzący lektorat z języka włoskiego oraz proseminarium (1995-2002); ks. dr Kazimierz Gryzenia – wykładowca metafizyki (1996-2002); ks. prof. dr hab. Jarosław Koral – wykładowca etyki i katolickiej nauki społecznej (1996-2002); ks. mgr Waldemar Łachut – wykładowca ceremonii liturgicznych i homiletyki (1997-2002); ks. dr Dariusz Buksik – wykładowca psychologii (1997-2002); ks. dr Dariusz Sztuk – prorektor do spraw studiów, wykładowca Pisma Świętego (2002-2007); ks. dr Arkadiusz Domaszek – wykładowca prawa kanonicznego (1998-2001).

Wielu spośród wymienionych salezjanów na stałe związanych jest ze środowiskami naukowymi w Polsce i zagranicą. Do najważniejszych zaliczyć należy Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (wcześniej Akademia Teologii Katolickiej), Katolicki Uniwersytet Lubelski, Università Pontificia Salesiana (Papieski Uniwersytet Salezjański) w Rzymie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Muzyczna w Poznaniu, Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie – oddział w Koninie.

Z dumą podkreślić trzeba, że obecnie dwaj wychowankowie łądzkiej *Alma Mater*, a jednocześnie jej wykładowcy, piastują funkcję rektorów dwóch najważniejszych uczelni katolickich w Polsce. Są nimi: ks. prof. Stanisław Wilk, rektor KUL w Lublinie i ks. prof. Henryk Skorowski, rektor UKSW w Warszawie.

Wykładowcy z innych seminariów i ośrodków naukowych

WSD TS w Łądzie współpracowało i współpracuje z innymi seminariami duchownymi, korzystając z kompetencji ich wykładowców. Stąd też w gronie profesorskim znaleźli się księża diecezji wrocławskiej, gnieźnieńskiej, poznańskiej, częstochowskiej, jak i zakonnicy: chrystusowcy, sercanie, misjonarze św. Rodziny czy franciszkanie.

Wśród duchownych wymienić należy: ks. dra Witolda Gronkowskiego – wykładowcę Pisma Świętego (1956-1962); ks. dra Władysława Biedrzyckiego MSF – wykładowcę Pisma Świętego (1971-1977); o. prof. dra hab. Celestyna Napiórkowskiego OFMConv – wykładowcę teologii dogmatycznej i pastoralnej (1970-1972);

ks. dra Michała Tschuschke (archidiecezja poznańska) – wykładowcę liturgiki (1977-1982); ks. dra Edwarda Szymanka TChr – wykładowcę Pisma Świętego (1976-1983, 1991-2002); ks. dra Antoniego Tomalę TChr – wykładowcę teologii dogmatycznej (1983-1994); ks. dra Edwarda Strycharza TChr – wykładowcę Pisma Świętego (1986-1990); ks. dra Józefa Zielonkę (diec. częstochowska) – wykładowcę teologii życia wewnętrznego (1987-1991), ks. mgr Michała Kamińskiego TChr – wykładowcę homiletyki (1988-1998); ks. dra Edwarda Janikowskiego TChr – wykładowcę teologii fundamentalnej, eklezjologii i religiologii (1993-2002); ks. dra Wojciecha Hanca (diec. włocławska) – wykładowcę zagadnień ekumenicznych (1992-2002); ks. dra Dariusza Kalińskiego (diec. włocławska) – wykładowcę teologii dogmatycznej (1996-2002).

Wśród wykładowców były także osoby świeckie, które prowadziły zajęcia z muzyki i nauki gry na instrumentach, lektoraty, przybliżyły wybrane problemy z zakresu medycyny pastoralnej i psychiatrii. Byli nimi między innymi: mgr Barbara Dąbrowska – wykładowca fonetyki pastoralnej (1952-1956); mgr Ireneusz Graczyk – prowadził lektorat języka angielskiego (1981-1986); prof. Paweł Marcinkowski – wykladał muzykę kościelną i nauczał gry na instrumentach (1987-1988, 1994-2002); dr Andrzej Durski – lekarz medycyny, wykładowca medycyny pastoralnej (1988-2002); mgr Mirosław Glazik – prowadzący zajęcia z wybranych zagadnień z literatury chrześcijańskiej (1997-2002); Robert Lewicki – lekarz psychiatrii, zajmujący się podstawami płciowości człowieka (1997-2002).

Wykładowcy WSD TS w Łądzie dzisiaj

W obecnym czasie w WSD TS w Łądzie funkcjonuje wyłącznie studentat filozoficzny dla alumnów pochodzących z terenów wszystkich czterech prowincji salezjańskich w Polsce.

W skład kadry wykładowców wchodzi: ks. dr Ryszard Sadowski – obecny rektor, wykładowca logiki i metodologii nauk (1997-2001, 2010-); ks. dr Dariusz Buksik, zajmujący się psychologią ogólną i rozwojową; ks. dr Krzysztof Butowski – wyklada etykę, teorię poznania; ks. dr Wojciech Gretka – prowadzi zajęcia ze wstępu do filozofii, metafizyki, historii filozofii, filozofii Boga; ks. dr Kazimierz Gryżenia z historii filozofii; ks. mgr Stanisław Hajkowski – prowadzi zajęcia nt. środków społecznego przekazu; ks. dr Edward Janikowski TChr wyklada filozofię religii; ks. prof. dr hab. Tadeusz Kołowski prowadzi lektorat języka łacińskiego; ks. mgr Mariusz Kowalski zajmuje się muzyką kościelną, śpiewem, chórem i orkiestrą; ks. prof. dr hab. Zbigniew Łepko antropologią filozoficzną; ks. mgr lic. Dariusz Łużyński prowadzi lektorat języka włoskiego; ks. prof. dr hab. Janusz Mączka (UPJPII) wyklada filozofię przyrody; ks. prof. dr hab. Jan Pietrzykowski – historię Kościoła; ks. dr Dariusz Sztuk prowadzi zajęcia ze wstępu

ogólnego do Pisma Świętego i lektorat z języka greckiego; ks. dr Jan Niewęglowski z pedagogiki ogólnej; ks. mgr Mariusz Stomiński z pedagogiki specjalnej i dydaktyki; ks. dr Andrzej Wujek z historii filozofii; ks. mgr Jacek Żurawski zajęcia z *urbanitas sacerdotalis*. Wykłady prowadzą także osoby świeckie: mgr Mirosław Glazik – konwersatorium z literatury chrześcijańskiej, zajęcia z teatru; mgr Przemysław Kuchowicz – wychowanie fizyczne; mgr Zbigniew Łuczak – lektorat języka angielskiego; mgr Halina Ściągaj – fonetyka.

Personel wychowawczy i administracyjny

W WSD TS w Łądzie młodzi salezianie przygotowują się do przyszłej pracy duszpasterskiej w duchu swojego założyciela św. Jana Bosko. Praca z dziećmi i mło-

Alumni WSD w Łądzie zawsze uczestniczyli w różnorodnych inicjatywach duszpastersko-wychowawczych na rzecz dzieci i młodzieży, sami byli też inicjatorami wielu z nich. Dzięki alumnom z Łądu powstały prężnie działające dziś ruchy „Salezjańskiej Pielgrzymki Ewangelizacyjnej” i „Pustyni Miast”. Od 1987 r. datować można powstanie w Łądzie pierwszego klerycznego kręgu harcerskiego, który dał podwaliny pod Salezjański Ruch Programowo-Metodyczny „Dęby”. Alumni seminarium czynnie uczestniczą w spotkaniach młodzieży organizowanych w Łądzie pod hasłem: „Weekend z ks. Bosko”.

dzieżą nieustannie stawia przed nimi ogromne wyzwania. Nie ulega wątpliwości, że podstawowym elementem przygotowującym młodych salezjanów do pracy jest formacja duchowa. Przede wszystkim alumni, poprzez regularne życie sakramentalne, które swoją kulminacją znajduje w codziennej Eucharystii, umacniają osobistą więź z Jezusem Chrystusem. W procesie tym wspierają ich w sposób szczególny spowiednicy. To właśnie oni odpowiedzialni są za kształtowanie wrażliwości sumienia i nadanie odpowiedniego kierunku w pracy duchowej młodych salezjanów – kandydatów do kapłaństwa. Wśród nich na szczególne wyróżnienie zasługują: ks. Paweł Golla (1952-1974); ks. Józef Gregorkiewicz (1962-1968); ks. Jan Kapusta (1962-1964); ks. Stefan Pawlaczyk (1954-1956, 1968-1986); ks. Władysław Fidurski (1974-1981); ks. Bolesław Leciej (1981-1983, 2006-); ks. Stanisław Jezierski (od 1986); ks. Wacław Nowaczyk (1986-2001); ks. Tadeusz Piaskowski (1986-1988, od 1991); ks. Marian Graczyk (1991-1997); ks. Jacek Jaszewski (1993-1999).

O dobro materialne seminarium duchownego troszczyli się współbracia-salezjanie, pełniący w domu zakonnym funkcje administratorów lub ekonomów. Pełnili je między innymi: ks. Stanisław Jezierski (1952-1954); ks. Antoni Niebrzydowski (1956-1957); ks. Stanisław Borzęcki (1960-1961); ks. Tadeusz Rzeźnicki (1962-1963); ks. Józef Draugialis (1963-

1964); ks. Benedykt Andrzejuk (1965-1966, 1993-1996); ks. Władysław Słowakiewicz (1964-1968); ks. Edward Kołek (1966-1967); ks. Franciszek Maziarz (1968-1970); ks. Stanisław Politowicz (1970-1972); ks. Kazimierz Gałaj (1970-1974); ks. Albin Frącek (1972-1974); ks. Józef Belniak (1972-1980); ks. Tadeusz Krupa (1980-1982); ks. Andrzej Przybyła (1982-1991); ks. Józef Balawander (1984-1985); ks. Sławomir Niemczewski (1996-1998); ks. Jerzy Czaja (1998-2001); ks. Andrzej Borowiec (2001-2003); ks. Wojciech Lech (od 2001), ks. Jacek Żurawski (od 2009).

Administratorów i ekonomów w pracy wspierali bracia zakonnicy – koadiutorzy, którzy często przez wiele lat z ogromnym oddaniem pracowali na rzecz seminarium. Byli to między innymi: Antoni Bizjak – ogrodnik (1952-1979), Bogusław Brzosko – kościelny (1952-1954), Mirosław Zajkowski – kościelny (1954-1956), Stanisław Boruch – kościelny (1956-1959), Wincenty Wetna – kierowca (1962-1968), Jan Ślepowroński (1954-1957) i Sylwester Walla (1957-1958, 1966-1968) – piekarze; Kazimierz Tekień – gospodarz (1952-1958), Zygmunt Seredziński – kierowca (1957-1970), Michał Afek – pomocnik ekonomy i kierowca (1968-1979), Józef Słowakiewicz – ogrodnik i hodowca drobiu (1962-2006), Józef Czubak – gospodarz (1962-2009), Józef Cetera – krawiec (1964-2006), Antoni Pleśniak – ogrodnik i sadownik (1970-2004),

**Pamiętkowa fotografia
wspólnoty alumnów
i wykładowców WSD w Łądzie
z prymasem Polski
ks. kard. Józefem Glempem
podczas jego pierwszej wizyty
w Łądzie w dniu 2 czerwca 1984 r.**

Muzyczną oprawę uroczystości i liturgii w łądzkim seminarium tworzyły zawsze seminaryjny chór, orkiestra i zespoły muzyczne. Od 1999 r. liturgii szczególnych uroczystości, a zwłaszcza ceremonii święceń kapłańskich, towarzyszy „Orkiestra Przyjaciół WSD w Łądzie”, której organizatorem i dyrygentem jest ks. Mariusz Kowalski. Orkiestrę tworzą młodzi ludzie – absolwenci, studenci i uczniowie szkół muzycznych z północno-zachodniej Polski.

Jan Skowroński – gospodarz (1989-1998), Tomasz Kędzierski – ogrodnik.

W historii łądzkiego seminarium nie brakowało także postaci, które poprzez swoje zainteresowania i pasję przyczyniły się do zgromadzenia dużej ilości materiałów opisujących działalność salezjanów w Polsce i na świecie. Ks. Paweł Golla, wieloletni spowiednik współbraci w WSD TS w Łądzie, zebrał i częściowo opracował spuściznę po wielkim salezjańskim kompozytorze ks. Antonim Hlondzie (Chlondowskim). Z kolei długoletni wykładowca historii Kościoła w łądzkim seminarium, ks. Stanisław Kosiński, zebrał i opracował w ponad stutomowym dziele, zatytułowanym *Acta Hlondiana*, działalność prymasa Polski kard. Augusta Hlonda, który był salezjaninem, bratem wspomnianego wcześniej ks. Antoniego Hlonda. Od 1969 r. biblioteką seminaryjną kierował przez prawie czterdzieści lat ks. Władysław Grochal. Dzięki jego systematycznej pracy i osobistemu zaangażowaniu oraz wsparciu wielu współbrac-salezjanów stan łądzkiej biblioteki jest dziś imponujący. Ponad 134 000 pozycji książkowych, ponad 130 kompletnych tytułów czasopism zarówno krajowych jak i zagranicznych oraz elektroniczny system katalogowy, obejmujący większość zasobów bibliotecznych, pozwala zaliczyć łądzką bibliotekę do najlepszych w regionie. Obecnie kierownikiem biblioteki jest ks. Marek Babicz, który od 1993 r. pracował razem z ks. Władysławem Grochalem.

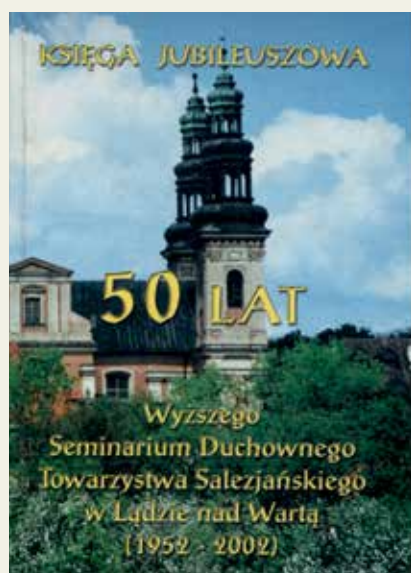
Współpraca Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie z innymi ośrodkami naukowymi

Wyższe Seminarium Duchowne w Łądzie czyniło także starania mające na celu jego afiliację do wyższych uczelni uniwersyteckich. Oprócz podniesienia prestiżu seminarium, głównym celem tych starań było stworzenie dla alumnów możliwości uzyskania tytułu magistra i ewentualnego kontynuowania studiów specjalistycznych

w szerszym niż dotąd zakresie. Pierwsze próby afiliowania WSD TS w Łądzie do Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie podjął w czasie pełnienia funkcji rektora seminarium ks. dr Stanisław Styrna. Zakończyły się one jednak niepowodzeniem ze względu na odmienne wytyczne Komisji ds. Studiów przy Episkopacie Polski. W związku z tym, na początku lat 70., ks. Styrna zdecydował o związaniu łądzkiego seminarium z Wydziałem Teologicznym KUL. Klerycy ostatnich dwóch roczników stawali się teraz słuchaczami studium zaocznego na Wydziale Teologicznym

Uroczystość 50-lecia istnienia
Wyższego Seminarium
Duchownego w Łądzie, połączona
z inauguracją nowego roku
akademickiego, zgromadziła
28 września 2002 r.
liczne grono współbraci
– absolwentów *Almae Matris*
Landensis.
Uroczystość zaszczylił swoją
obecnością ks. General
Towarzystwa Salezjańskiego
Pascual Chávez Villanueva,
asystują mu diakoni:
Jarosław Kobiałka (z lewej)
i Maciej Sarbinowski.

Z okazji jubileuszu ukazała się
okolicznościowa publikacja:
*50 lat Wyższego Seminarium
Duchownego Towarzystwa
Salezjańskiego w Łądzie
nad Wartą 1952-2002.*

KUL. Pod koniec lat 80. XX w. nawiązano współpracę z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie, której pracownikami naukowymi było w tym czasie już 8 salezjanów. W marcu 1994 r. ks. prof. Adam Durak wystąpił z prośbą o wpisanie alumnów studiujących teologię na listę studentów studiów dziennych Wydziału Teologicznego ATK. Nastąpiło to w trzy lata później. W roku akademickim 2001/2001 wszyscy teologowie WSD TS w Łądzie zostali studentami Wydziału Teologicznego UKSW. Po przekształceniach, związanych ze zmianą charakteru studentatu w WSD TS w Łądzie, nadal istnieje potrzeba poszukiwania rozwiązań, które umożliwiłyby studentom filozofii korzystanie z praw studentów UKSW. Krokiem w tym kierunku stał się projekt otwarcia przy Wyższym Seminarium Duchow-

nym w Łądzie specjalizacji pedagogicznej, realizowanej obecnie we współpracy z Wydziałem Pedagogiki UKSW. Stosowną umowę podpisano 21 czerwca 2011 r.

Sympozja i inicjatywy naukowe realizowane w ramach działalności WSD TS w Łądzie

Seminarium duchowne jest nie tylko miejscem rozwoju duchowego i intelektualnego przebywających w nim alumnów. Dzięki różnorodnym inicjatywom podejmowanym przez kleryków i wykładowców seminarium staje się ośrodkiem zarówno naukowym, duszpasterskim, jak i kulturowym. Od początku swojego istnienia, aż po czasy obecne, Wyższe Seminarium Duchowne w Łądzie jest takim miejscem. W ciągu

60 lat istnienia WSD TS w Łądzie zorganizowano tu między innymi ponad trzydzieści sesji oraz sympozjów naukowych z zakresu dyscyplin teologicznych, katechetycznych i historycznych. Wymienić należy choćby kilka z nich.

W dniach 4-5 kwietnia 1978 r. odbyło się pierwsze sympozjum odnotowane w kronikach WSD TS w Łądzie. Zorganizowano je pod hasłem: *Wierni św. Janowi Bosko niesiemy Chrystusa młodzieży poprzez katechezę*. Sympozjum to było związane z obchodami jubileuszu 25-lecia istnienia seminarium. Gośćmi honorowymi byli wówczas: ks. bp Kazimierz Majdański, który wygłosił także jeden z odczytów oraz ordynariusz wrocławski ks. bp Jan Zaremba.

W dniach od 11 do 12 lutego 1983 r. odbywało się pierwsze w WSD TS w Łądzie sympozjum katechetyczne, które poświęcone zostało w całości różnorodnym formom oddziaływania katechetycznego na dzieci i młodzież. Dwa tygodnie później, w dniach od 28 lutego do 1 marca 1983 r., w łądzkim seminarium odbyło się V Sympozjum Misyjne pod hasłem: *Inkultuacja chrześcijaństwa w krajach misyjnych*. Wykładowcami byli misjonarze i misjonarki, za całość organizacji odpowiedzialny był ks. Stanisław Szmidt, wspierał go ks. Bronisław Kant.

W roku 1988 przypadła rocznica śmierci wielkiego salezjanina, ks. prymasa Augusta Hlonda. W dniu 30 listopada 1988 r. sympozjum historyczne z tej okazji zorganizował wybitny badacz jego życia i działalności, ks. Stanisław Kosiński. Referaty wygłosili wówczas: ks. prof. Marian Banaszak, ks. dr Stanisław Wilk i dr hab. Jan Pietrzak. Natomiast gośćmi honorowymi byli: ks. prymas Józef Glemp, ks. bp Roman Andrzejewski, ks. bp Bogdan Wojtuś, ks. dr Edward Szymanek – ówczesny przełożony generalny Towarzystwa Chrystusowego. Wydarzeniem artystycznym i zarazem uświetnieniem liturgii podczas uroczystej celebry w kościele, był występ chóru „Słowiki” pod dyrekcją prof. Stefana Stuligrosza.

W 1990 r. zorganizowane zostało w WSD TS sympozjum, dotyczące duchowej spuścizny św. Bernarda z Clairvaux. Inicjatorem tego naukowego spotkania był ówczesny rektor seminarium ks. Stanisław Jankowski. Gościem i prelegentem sympozjum był m.in. o. dr Korneliusz Jackiewicz, cysters, autor opracowań o św. Bernardzie. Referaty wygłosili także salezjańscy historycy sztuki: ks. dr Janusz Nowiński i ks. mgr Leszek Smagliński.

Dnia 9 kwietnia 1994 r. odbyło się sympozjum naukowe zatytułowane *System prewencyjny ks. Bosko w świetle nowej ewangelizacji*. Referaty wygłosili między innymi: ks. dr hab. Henryk Skorowski, ks. dr Mieczysław Woźniak, ks. lic. Stanisław Jankowski, ks. dr Henryk Stawniak. Dyskusję poprowadził ks. mgr Antoni Balcerzak. Naturalną kontynuacją tego sympozjum było kolejne spotkanie zorganizowane w WSD

TS w Łądzie w dniu 13 kwietnia 1996 r. Odbyło się ono pod hasłem *Aktualności doświadczenia duchowo-wychowawczego św. Jana Bosko*. Wykłady wygłosili: ks. dr Kazimierz Misiaszek, ks. mgr Kazimierz Kuc, ks. mgr Stefan Makuracki, ks. dr Marian Lewko, ks. mgr Mariusz Słomiński, Marta i Dorota Lubczyńskie, mgr Zofia Nieć.

W dniach od 24 do 26 kwietnia 1998 r. odbyło się w Łądzie sympozjum *Wychowanie religijne w Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*. Uczestnikami tego sympozjum byli przede wszystkim harcerze i klerycy zaangażowani w ZHR. Referentami byli: hm. Andrzej Glass – członek naczelnictwa ZHR, inżynier lotnictwa, wybitny działacz harcerski, ks. hm. Zbigniew Formella oraz ks. dr Marek Chmielewski.

W dniu 9 listopada 2001 r. odbyła się w WSD TS w Łądzie sesja naukowa *Z kart historii regionalnej*. Dotyczyła ona przede wszystkim historii Łądu i ziemi słupeckiej. Referaty wygłosili: ks. dr Marek Chmielewski, prof. dr hab. Zbigniew Karpus (UMK), mgr Piotr Gołdyn. Natomiast komunikaty naukowe odczytali: ks. mgr Jarosław Wąsowicz, mgr inż. Marian Jarecki, historyk-regionalista ze Słupcy, ks. mgr Jacek Brakowski, mgr Krzysztof Kolasa i Tomasz Kukulski (student historii WSP w Bydgoszczy). Zorganizowana została przy tej okazji wystawa obrazów Kazimierza Białkowskiego, malarza-regionalisty z Konina.

Spośród sympozjów organizowanych w WSD TS w Łądzie, na szczególne wyróżnienie zasługują Łądzkie Sympozja Liturgiczne. Od początku animowane były

Od wielu lat historię Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie dokumentował w *Kronice* ks. Apoloniusz Domański – długoletni wykładowca teologii moralnej i języka łacińskiego a także dyrygent orkiestry oraz seminaryjnego i parafialnego chóru.

Fotografia wykonana w dniu 3 kwietnia 2011 r. upamiętnia spotkanie w Łądzie nowicjuszków z salezjańskich nowicjatu w Kopcu i Swobnicy. W dniu tym, pod przewodnictwem mistrzów nowicjatu ks. Adama Homoncika (Swobnica) i ks. Jerzego Mikuły (Kopiec), w seminaryjnych murach gościło 25 nowicjuszy, którzy od września rozpoczną studia w łądzkiej *Alma Mater*.

przez ks. prof. Adama Duraka SDB (†2005), wykładowcę UKSW. Sympozja te zyskały formę cykliczną i od 1986 r. były organizowane aż do roku 2009.

Niezwykle cenną inicjatywą naukową, powstała w salezjańskich środowiskach seminaryjnych, która przetrwała próbę czasu i nadal prężnie się rozwija, jest pismo naukowe „Seminare”. Periodyk ten powstał w 1975 r. w wyniku ustaleń prowincjatów obydwu polskich prowincji salezjańskich. W skład zespołu redakcyjnego wchodziło początkowo ks. dr Stanisław Styrna – rektor WSD TS w Łądzie i dyrektor, ks. dr Jan Chmiel oraz ks. dr Adam Śmigielski – rektor WSD TS w Krakowie. W redakcję pisma zaangażowani byli także pracownicy naukowcy KUL pochodzący z obydwu prowincji salezjańskich: ks. dr Marian Lewko, ks. dr Roman Pomianowski, ks. dr Remigiusz Popowski, ks. Mieczysław Kaczmarzyk, ks. dr Bolesław Bratkowski i ks. dr Mieczysław Majewski. Sprawy formalnymi, związanymi z uzyskaniem wszelkiego rodzaju pozwoleń dotyczących wydawania pisma, zajął się ks. Franciszek Pytel z Czerwińska, który wówczas sprawował funkcję wiceprezesa Towarzystwa Polonia. W pierwszym okresie (1975-1993) redakcja „Seminare” znajdowała się w Lublinie, jej prace koordynował ks. Marian Lewko. W 1993 r., z inicjatywy ks. Jana Gliścińskiego, redakcję przeniesiono do salezjańskiego domu w Łomiankach. Od tego czasu czasopismo systematycznie podnosiło swój poziom merytoryczny i edytorski.

„Seminare” było początkowo pismem, w którym swoje publikacje zamieszczali przede wszystkim salezianie i siostry salezjanki. Stanowiło ono niejako naukowy periodyk salezjański pod patronatem WSD TS w Krakowie i Łądzie. Z każdym rokiem pismo rozwijało się i otwierało swoje łamy na inne niż salezjańskie środowiska naukowe. Dzięki temu stało się pismem o charakterze ogólnopolskim.

Obecnie „Seminare” jest periodykiem dla wszystkich ludzi nauki, zarówno duchownych, jak i świeckich. Swoje publikacje zamieszczają w nim specjaliści z różnych dziedzin. Poza bibliotekami, od 2002 r. periodyk

ten jest dostępny również w wersji elektronicznej na internetowej stronie „Seminare” – www.seminare.pl. Wokół „Seminare” powstało w 2007 r. prężnie rozwijające się Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego (TNFS). Ma ono za zadanie zintegrowanie środowiska naukowego, skupiającego członków i przyjaciół Zgromadzenia Salezjańskiego. Głównym celem statutowym TNFS jest działalność naukowo-badawcza i wychowawczo-edukacyjna w duchu św. Franciszka Salezego – patrona uczonych i wychowawców. Od 2007 r. wydawcą „Seminare” jest Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego.

Kleryckie inicjatywy pastoralne

W ciągu prawie sześćdziesięciu lat istnienia seminarium na różnych płaszczyznach zaznaczyła się działalność samych alumnów. Tworzyli oni koła i stowarzyszenia wewnątrz seminarium, a także animowali grupy poszczególnych ruchów formacyjnych w Kościele. Opiekowali się Liturgiczną Służbą Ołtarza, Ruchem Światło-Życie czy drużynami Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. W ramach działalności grupy „Świadectwo i Twórczość” zainicjowali cykl spotkań formacyjnych dla środowiska nauczycieli i służby zdrowia. Tworzyli także sami ruchy związane z nurtem Nowej Ewangelizacji, jak było to w przypadku Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych („Salezjańska Pielgrzymka Ewangelizacyjna” i „Pustynia Miast”).

Od 20 marca 1979 r. rozpoczęło swoją działalność Koło Misyjne przy WSD TS w Łądzie. Inicjatorem jego powstania był wielki entuzjasta misji ks. Stanisław Szmidt. Klerycy działający w tym kole postawili sobie za cel krzewienie idei dzieła misyjnego w duchu św. Jana Bosko. Prowadzili ożywioną korespondencję z misjonarzami salezjańskimi, zbierano ekspozyty misyjne, przygotowywano wystawy o misjach oraz zapraszano do seminarium przy różnych okazjach misjonarzy salezjańskich. Gośćmi w WSD TS byli między innymi: ks. Kazimierz Cichecki (Zambia), ks. Klemens Deja (Brazylia), ks. Bernard Duszyński (Libia), ks. Tadeusz

Kierbiedź (Zair, Libia), ks. bp Sastr z Dahomeju, ks. inspektor Katsumi Yamamoto i ks. Michał Moskwa oraz ks. Jan Bury z Japonii. Klerycy ożywiali też ducha modlitwy w intencji misji i misjonarzy. Prowadzono nabożeństwa misyjne, podawano intencje modlitewne. Zbierano także przy różnych okazjach datki pieniężne przeznaczone na wsparcie dla misji. Organizowano także konkursy wiedzy o misjach. W latach 1982-1987 Koło Misyjne przy WSD TS w Łądzie zorganizowało łącznie pięć sympozjów o tematyce misyjnej. Wielu kleryków zaangażowanych w działalność koła wyjechało na misje. Należą do nich między innymi: ks. Bronisław Samselski (Brazylia), ks. Józef Bogusz (Brazylia), ks. Michał Wziętek (Zambia), ks. Paweł Skolasiński (Malawi), ks. Jarosław Dobkowski (Liban), ks. Kazimierz Gajowy (Liban), ks. Adam Kłosowski (Sri Lanka), ks. Józef Kamza (Peru). Działalność koła zamknął okres zmian charakteru działań WSD TS i przekształceniem go w studentat filozoficzny w 2008 r.

Od 1987 r. datować można powstanie w Łądzie pierwszego kleryckiego kręgu harcerskiego, który dał podwaliny pod Salezjański Ruch Programowo-Metodyczny „Dęby”. Tworzyli go: kl. Zbigniew Formella, kl. Tadeusz Stromski, kl. Jarosław Klusak, kl. Zbigniew Baran, a później kl. Tomasz Kościelny. W lipcu 1987 r. tej nielicznej grupie alumnów udało się zorganizować w pobliżu Nowicjatu Towarzystwa Salezjańskiego w Swobnicy pierwszy obóz harcerski pod kome-

ndą Zbigniewa Formelli. Kapelanem tego obozu był ks. Tadeusz Balicki.

Przez dwa lata harcerski krąg klerycki nie miał formalnych struktur, a tworzyli go wspomniani wyżej klerycy WSD TS w Łądzie oraz dwaj nowicjusze salezjańscy ze Swobnicy: Tomasz Kościelny i Wiesław Nickel. W trudnej rzeczywistości związanej z przemianami roku 1989 udało się już formalnie utworzyć w Łądzie pierwszy klerycki krąg harcerski. Stało się to 25 października 1989 r. Z czasem powstawały kolejne drużyny harcerskie w Łądku, Ciężeniu i Zagórowie, wyłonione z zastępów powstałej wcześniej 4 Łądzkiej Drużyny Harcerzy.

Działalność harcerska w ramach WSD TS w Łądzie prowadzona była przez kilkanaście lat. Niestety, po przeniesieniu studentatu teologicznego do Krakowa, osłabła. Obecnie wysiłki w kierunku jej reaktywowania czyni ks. phm. Piotr Przyborski, który jest proboszczem parafii pw. Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Łądzie.

Z czasem, przy seminarium, rozwinęło się oratorium służące dzieciom i młodzieży, które przybrało stabilne formalne struktury i ma bardzo dobre zaplecze personalne i materialne.

W sposób szczególny na polu organizowania zajęć rekreacyjnych i sportowych odznaczyło się – istniejące przy seminarium od 1993 r. – Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej (SALOS). Przed powołaniem formalnych struktur tej organizacji przy

Cenną inicjatywą naukową, powstałą w salezjańskich środowiskach seminaryjnych, jest pismo naukowe „Seminare”, ukazujące się od 1975 r. Od roku 2007 wydawcą „Seminare” jest Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego.

Inauguracji roku akademickiego towarzyszy zawsze ceremonia immatrykulacji studentów pierwszego roku. Na zdjęciu ks. inspektor Alfred Leja wręcza indeksy alumnom rozpoczynającym studia w Wyższym Seminarium Duchowym w Łądzie w dniu 25 września 2010 r.

Zwieńczeniem roku seminaryjnego są święcenia kapłańskie alumnów kończących studia i formację w seminarium. Przez blisko 60 lat istnienia WSD w Łądzie w tutejszej świątyni sakrament kapłaństwa otrzymało 620 salezjanów. Fotografia na górze po lewej, z 29 maja 2010 r., prezentuje kandydatów do święceń leżących na posadzce świątyni podczas modlitwy *Litanii do Wszystkich Świętych*. Święceń udzielał ks. bp Bogdan Wojtuś. Fotografia na górze po prawej, z 25 maja 1992 r., dokumentuje najistotniejszą część ceremonii święceń – przekazanie władzy kapłańskiej przez nałożenie rąk biskupa. Święceń udzielał ks. bp Bronisław Dembowski. Fotografia na dole po lewej, z 28 maja 2011 r., ukazuje ceremonię wręczenia kielicha i pateny. Święceń udzielał prymas Polski ks. abp Józef Kowalczyk.

łądzkim seminarium alumni prowadzili zajęcia sportowe młodzieży w Łądzie i Łądku. Utworzyli między innymi Salezjańską Ligę Piłkarską oraz ligę koszykówki. Zebrań założycielskie SL SALOS odbyło się 6 czerwca 1993 r. Pierwszym przewodniczącym został mgr Stanisław Młodożeńc – dyrektor Szkoły Podstawowej w Łądku. Wiceprzewodniczącymi zostali klerycy: Dariusz Presnal, Leszek Ziota i Krzysztof Bziom oraz ks. Zenon Klawikowski – jako opiekun koła sportowego przy WSD TS.

Dnia 9 czerwca 1993 r. SL SALOS w Łądzie zostało zarejestrowane przez Sąd Wojewódzki w Koninie, a 19 czerwca tego samego roku wpisane do rejestru Stowarzyszeń Lokalnych SALOS RP. W ciągu kilkunastu lat swojego istnienia SL SALOS w Łądzie organizowało obozy sportowe dla dzieci i młodzieży między innymi w: Elku, Debrznie, Starym Sączu, Zakopanem i Drawsku Pomorskim. W latach 1994-1995 rozwinęła się także działalność sekcji koszykówki i piłki siatkowej w Słupcy. W 1997 r. powołano do istnienia sekcję tenisa stołowego. W działalność SL SALOS w Łądzie w angażowali się między innymi klerycy: Ryszard Kowal-

ski, Dariusz Józwiak, Jerzy Gabrych, Andrzej Hołownia, Marek Olechnowicz, Andrzej Jaczewski, Andrzej Sulej, Jacek Trykoszko, Andrzej Lebieź, Mirosław Dukiewicz, Piotr Kowalkowski, Dariusz Gojko, Krzysztof Nestoruk, Dariusz Dynak-Michalski, Jacek Pływacz, Józef Kamza, Grzegorz Gruba, Mirosław Kurkiewicz, Dominik Chmielewski.

Środowisko kleryckie WSD TS w Łądzie spowodowało powstanie ruchów działających w duchu Nowej Ewangelizacji. To właśnie dzięki salezjańskim alumnom z Łądu powstały prężnie działające do dziś ruchy „Salezjańskiej Pielgrzymki Ewangelizacyjnej” i „Pustyni Miast” (tzw. SWE – Salezjańskie Wspólnoty Ewangelizacyjne). Działalność tych ostatnich zapoczątkowali klerycy łądzkiego seminarium: Dariusz Presnal i Leszek Ziota. Jesienią 1991 r. zwrócili się oni do ks. inspektora Stanisława Skopiaka o zezwolenie na zorganizowanie w roku 1992 „Salezjańskiej Pielgrzymki Ewangelizacyjnej” ze Szczańca na Jasną Górę. Przewodnikami tej pielgrzymki zostali ks. Wiesław Prądyński i ks. Tadeusz Balicki. Bardzo ciekawa forma pielgrzymowania młodzieży i ewangelizowania w drodze poprzez śpiew, krótkie formy teatralne, prezentowane przez młodzież podczas postojów i na miejscach noclegowych sprawiły, że pielgrzymka zyskała sobie nowych sympatyków. Powstawały grupy młodzieży, które przeprowadzały regularne spotkania formacyjne, przygotowując się do kolejnej pielgrzymki. W roku następnym (1994) diakoni: Dariusz Presnal, Leszek Ziota i Marian Kowalski zaprosili liderów poszczególnych grup młodzieży na rekolekcje. Przybyło na nie ok. 30 osób. Po trzydniowych rekolekcjach młodzież wyruszyła wraz z salezjanami kolejno do Chojnic, Szczecinka i Działdowa. Na ulicach tych miast, w domach dziecka, szpitalach i pomiędzy blokami na osiedlach, młodzież przeprowadzała spotkania ewangelizacyjne. Powstawały kolejne grupy młodzieży, które chciały się aktywniej włączyć w życie Kościoła w duchu Nowej Ewangelizacji. W ten sposób narodził się kolejny ruch ewangelizacyjny „Pustynia Miast”. Stwierdzić można z całą pewnością, że w ciągu prawie dwudziestu lat swojego istnienia,

przez te ruchy tysiące młodych osób doświadczyło bliższego spotkania z Bogiem.

Działalność SWE opierała się głównie na zaangażowaniu w nią alumnów WSD TS w Łądzie. Łącznie kilkudziesięciu kleryków uczestniczyło w życiu tych wspólnot. Byli to między innymi: Wojciech Pettke, Sławomir Walczak, Jarosław Wąsowicz, Grzegorz Stępnia, Jacek Brakowski, Dariusz Dynak-Michalski, Leszek Głowczyński, Tadeusz Kiciński, Adam Kiziuk, Błażej Idczak, Mirosław Kurkiewicz, Rafał Krysiak, Józef Jasion, Grzegorz Gruba, Przemysław Cholewa, Dominik Chmielewski, Adam Kierszka, Artur Szyfer, Arkadiusz Witwicki, Maciej Pietraszak, Michał Sabada, Marcin Możejko, Michał Malek, Michał Mejer, Krzysztof Rudziński, Krzysztof Tylutki.

Nadmienić należy, że w latach 1998-2001 alumni WSD w Łądzie wraz z młodzieżą „Pustyni Miast” zapoczątkowali ogólnopolską akcję ewangelizacyjną „Przystanek Jezus”, w ramach festiwalu „Przystanek Woodstock”. Z inicjatywy kleryków działających w SWE powstał w 1996 „Biuletyn Pustyni Miast”, przekształcony później w „Biuletyn Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych”. W jego tworzenie zaangażowani byli szczególnie: ks. Dariusz Presnal, ks. Leszek Ziota, kl. Jarosław Wąsowicz, kl. Jacek Brakowski, kl. Maciej Sarbinowski i kl. Sławomir Walczak.

Opisując działalność WSD TS w Łądzie nie sposób nie wspomnieć o „Ministranckim Świątce Dominika Savio”. Ma ono swój początek w organizowanych przez salezjanów na początku lat 80. XX wieku „Świątce Młodości”. Z czasem straciło ono charakter typowego święta dla ministrantów. Stąd też w 1992 r., z inicjatywy ówczesnego sekretarza inspektorialnego ks. Tadeusza Wojcieszaka, przy udziale łądzkich alumnów, zorganizowano pierwszy raz w Łądzie i Słupcy

„Ministranckie Świątce Dominika Savio”. Impreza ta objęła swym zasięgiem całą inspektorię pw. św. Wojciecha. Do roku 2007 do Słupcy i Łądu przybywało kilkuset ministrantów wraz z opiekunami. Uczestniczyli oni we wspólnej modlitwie, rywalizacji sportowej, a kończyli całe świętowanie wspólną pielgrzymką do Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Kawnicach. Obecnie święto to organizowane jest w Szczecinie, w salezjańskim ośrodku przy ul. Ku Słońcu, który ma lepszą infrastrukturę do przeprowadzenia tego typu masowych imprez.

Wśród wielu inicjatyw, podejmowanych przez kleryków WSD TS w Łądzie, na szczególne wyróżnienie zasługuje powołanie w 1998 r. Klubu Honorowych Dawców Krwi PCK. Działalność tego klubu zapoczątkowali: kl. Józef Bożek, kl. Dariusz Łokietek, kl. Grzegorz Gruba. W działalność KHDK zaangażowani byli także klerycy: Paweł Barylak, Artur Dylewski, Piotr Przyborski, Ryszard Szczygielski. Później liczba honorowych dawców krwi spośród kleryków łądzkiego seminarium systematycznie wzrastała. W latach 1998-2002 klerycy oddawali rocznie łącznie ponad trzydzieści litrów krwi. Wielu spośród alumnów WSD TS w Łądzie otrzymała odznaczenia HDK PCK różnego stopnia. Obecnie Prezesem Klubu HDK PCK przy WSD TS w Łądzie jest ks. proboszcz Piotr Przyborski.

Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie to miejsce niezwykle. Nie sposób adekwatnie do rzeczywistości oddać słowami atmosferę tu panującą i streścić jego bogatą historię. Każdy jednak, kto miał możliwość przebywania w tym pięknym zakątku Wielkopolski i doświadczył spotkania z salezjanami i Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego, chętnie powraca sercem i myślą do Łądu. ■

Neoprezbiterzy przed portalem łądzkiej świątyni po otrzymaniu święceń kapłańskich z rąk ks. bpa Bogdana Wojtusia w dniu 14 maja 2005 r.

Stoją od lewej:
ks. Paweł Drążyk,
ks. Kamil Pozorski,
ks. Dominik Chmielewski,
ks. Zenon Klawikowski – rektor,
ks. bp Bogdan Wojtuś,
ks. Andrzej Mimier,
ks. Zbigniew Łepko – inspektor,
ks. Sebastian Połoński.